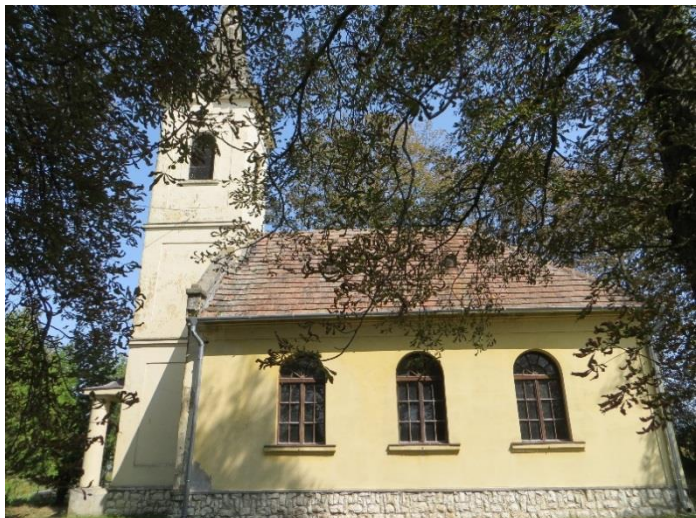

ZALAMEGGYES

2017

TERVEZET

Kedves Olvasó!

Zalameggyes települést bemutatom Önöknek.

Veszprém megye legkisebb települései közé tartozik Zalameggyes, lakosainak száma 55 fő.

*A pihenni akarók és nyugalomra vágyók szívesen vásárolnak a csendes, jó levegőjű
településen ingatlant.*

*Az önkormányzati rendszer kezdete óta településünkön megvalósult beruházások a víz, a gáz,
és a telefon bevezetése. A közvilágítás korszerűsítése is megtörtént. Felújításra kerültek az
önkormányzati épületek, orvosi rendelő, polgármesteri hivatal, Népház, könyvtár, ravatalozó.*

*Ingatlanokat vásároltunk szociális feladatok (pl. falugondnoki szolgálat) ellátásához,
valamint földterületeket az évek óta folyamatosan folyó START közfoglalkoztatási
programokhoz.*

*A lakosság aktív segítője volt az elért eredményeknek és továbbra is számítok a lakosság
együttműködésére.*

*Tisztelettel:
Szanyi Mária Judit
polgármester*

Tartalom

1. Bevezetés	4
2. A település bemutatása	5
3. Örökségünk	6
4. Elterő eredetű, használatú és beépítésű területek	7
5. Ajánlások - Építészeti útmutató.....	10

1. Bevezetés

A Településképi arculati kézikönyv műfajának meghonosítása Magyarországon egy kísérlet, amely összhangban az új építési jogszabályokkal a változó kor és ízlés épített környezettel szembeni kihívásaira kíván egyfajta választ adni. Természetes dolog, hogy a technológia fejlődése az életmód átalakulásával, és az épített környezethez való viszonyunk, a vele szemben támasztott igényeink változásával is együtt jár. Az utcák, a terek, a házak és a középületek is átalakulnak, nem csak képük, de használatuk is módosul. Ebben a változásban, szerencsére, egyre nagyobb a mozgástere és a szerepe a közösségeknek. Jelen kézikönyv éppen a tárgyalt települések lakói és vezetői számára készült, a készítőik célja pedig egy közérthető, közmegegyezésen alapuló építészeti útmutatás közreadása volt.

A városi és falusi települések közötti különbségből ma is számos eltérés származik, amelyek a kézikönyv írása során is felmerültek. Nem csak a méret, vagy a lakosságszám, azok, amik elkülöníti e két településformát, legalább ennyire fontos az eltérő életmód, területhasználat, és az ebből fakadó különböző épületállomány, és közterületi funkció. A hangsúlyok, ahogyan alább jól látható lesz, máshová tevődnek, és a problémák is másutt jelentkeznek. A falvakban fontosabb például a helyi közutak és állapotuk, vagy a temetők szerepe, és sokkal kevésbé jelent gondot a csökkenő zöldfelület arány, a rossz levegőminőség, vagy a harsogó fényreklámok. A különbségekre maguk a lakosok hívták fel a készítőik figyelmét, és kérték a tartalom ilyen irányú módosítását.

E kis kötetbe foglaltak nem szabályok, inkább olyan normák, vagy tanácsok, amelyek esszenciális segítséget nyújtanak. Segítenek eligazodni a jogszabályi előírásokban, ötleteket adnak a felújítások, bővítések, építkezések tervezéséhez, kivitelezéséhez a tulajdonosoknak. Fontos cél, hogy a kézikönyv segítsen tisztán látni a település történetét, jelen építészeti állapotát, és a meglévő értékeit is. A kézikönyv készítését előíró jogszabályalkotók hosszú távú célja ezekkel összhangban pedig az volt, hogy a megrendelő és elsődleges közönségben, a lakosokban növelje a településük szeretetét, és fokozza a lakókörnyezetük minősége iránti igényeiket.

A településtörténetre és az örökségi elemekre vonatkozó fejezetek, a térképek, és a képes forma egyben alkalmas lehet turisztikai célra is, hiszen összefoglaló információt nyújt a településről a közeli, vagy távoli vendégek, látogató számára.

A végső célkitűzések, a javuló minőségű, a modern kor kihívásainak megfelelő, de a hagyományokat mesze menően tiszteletben tartó és megújító szemlélet irányába, ezek általánossá válása felé, ez a kötet csak egy, de fontos lépés.

A kézikönyv készítése során számos forrástípust feldolgoztunk, a tudományos, műemléki szakirodalom áttekintésén túl, régi térképek, archív fotók, a műemléki és régészeti adatbázisok voltak munkák kiindulásai. A település helyszíni lejárását, fotózását lakossági egyeztetés (fórum és internetes konzultáció) követte, végül az összes adat feldolgozása és leszűrésével keletkezett ez a szándékaink szerint rövid, közérthető, és modern, vonzó formátumú könyv, melyet szíves használatra adunk közre.

A szerzők

2. A település bemutatása

Zalameggyes a Marcal folyó medencéje alkotta kistáj déli, a folyó kisebb vízhozamú, eredéshez közeli részén, fekvő település. A Marcal-medence hazánk óceáni éghajlati hatású területén található, amely a többi, szomszédos területhez képest átlagosan nagyobb és egyenletesebb eloszlású csapadékot, és alacsonyabb hőmérsékletet is jelent. A völgyet, így a település határát is a lejtőkkel határolt sík, magas talajvízállású termőterületek jellemzik.

Bár a talaj minősége nem a legjobb, de az állandó vízjárás, és az enyhe mikroklima az őskor óta folyamatosan vonzották a megtelepedő embert.

A régészeti leletek tanúsága szerint ugyan a település csaknem folyamatosan lakott volt a mai falu történetének kezdetei az írott források hiány miatt alig ismertek. Az Árpád-kor elején, a 11. században, a falu szemben később jellemző állandóságával még sokáig „mozgó” település volt. Egy adott területen vándorolt, és költözött a lakosság, ebből alakult ki később a falvak külterülete. Az állandóságot 1100 tájától egyre inkább a templom és a temető jelentette, amely azután a falu szakrális, eszmei és igazgatási központjává vált. A középkorban Meggyes néven feltűnő település az Árpád-kor későbbi időszakában már mai helyén lehetett, és 1370-ben a Meggyesi család hat ága osztozott határán. A nemesi lakosok dominanciája később sem változott, 1542-ben tizennégy kismanesi család lakta.

A terület békés fejlődésének a török Hódoltság vetett véget. Először a Balaton északi partját 1548-ban végigpusztító törökök dúlták fel a környékbeli falvakat, de a sümegi vár kvázi végvárrá válása miatt, a vár védelmében az összes újratelepült. Meggyes ezt követően, a háborús helyzet állandósulása során elnéptelenedett el, és még 1720-ban sem szerepelt a lakott helységek között. A falu újratelepítése, és újralapítása a 18. század közepe után történt meg. Lakossága sohasem nőtt túl nagyra, a 19. század végén százan, a 20. század elején már csaknem kétszázan éltek itt. Sajátos vonása a településnek, hogy bár mindig aprófalu volt, a lakosok egy részének nemesi rangja, és jobb anyagi körülményei miatt két, szerény temploma is van, egy a római katolikus, egy az evangélikus felekezetűeknek. Mindkét épület az 1930-as évek végéről származik. 1950-ben a megyerendezés során került Zalából Veszprém megye közigazgatási területére.

3. Örökségünk

A változatos növénytakarójú, szelíd tájak, a jó természeti adottságok a legkorábbi időszakról vonzották állandó megtelepedésre az embert. Zalameggyes külterületén, lévén ilyen területen fekszik, ennek megfelelően négy védett régészeti területet tartanak nyilván.

A településtől délnyugatra ismertek lelőhelyek, telepnyomok az őskor több periódusából. Zalameggyesen országos védelem alatt álló műemlék nincs, két, 1930-as évekből származó temploma, és az Ady Endre és Kossuth utcák kereszteződésében álló kereskedelmi-, lakóépület érdemel külön említést.

A Szent István király tiszteletére szentelt római katolikus templom a Kossuth Lajos utca legrégebben lakott részének közepén, a mai falu nyugati felében szabadon áll. Az utcára merőleges, egyhajós, a hajónál keskenyebb szentéllyel rendelkező kis templom nyugat-keleti hossz tengelyű, a keleti, bejárat oldal mellé északra épített hasábos toronnyal, és a hajó-szentély csatlakozásának déli oldalához tapadó kis sekrestyével. A homlokzat tagolatlan, a tornyon karcsú, magas nyolcszögű gúlasisak emelkedik. Berendezése egyszerű, az oltármenza fölött, a falon félköríves záródású oltárkép függ Szent István korona felajánlásának ábrázolásával. 1938-39-ben, az evangélikusok önálló templomának megépítésével párhuzamosan emelték, közössége az ukki plébániához tartozott.

A falu északkeleti szélén, a főútra merőlegesen, kis kiemelkedésen, szabadon áll a hozzávetőlegesen keletelt, egyhajós, nyugati, homlokzati középtornyos evangélikus templom. A félköríves bejárat előtt egyenes lemezzel zárt, kör alaprajzú pillérekre támaszkodó szélfogó áll, a magas, karcsú, nyolcszögű gúlasisak óraparkányos tornyon emelkedik. A zalameggyesi evangélikusok lelki gondozása a 18. századi kezdetektől fogva Galsához (korábban Zala-, ma Veszprémgalsa) tartozott. A 20. század elején az evangélikus hívek magánháznál gyűltek össze, és a katolikusokkal közös haranglábat is használták. A templomépítéshez szükséges telket 1927-ben Péter Ákos hagyta a közösségre, amelyik 1935-ben kapott engedélyt az egyházmegyétől a templomépítésre. Az 1936-os alapkövetelt követően közel három évig tartott a kivitelezés, és a templom felszentelésére 1939-ben került sor.

Egyszerre szakrális- fogadalmi emlékek, tájékozódási- és határpontok is a magyar vidék jellegzetes színfoltjai, az útmenti keresztek. E sajátos plasztikai műfaj zalameggyesi példája a falutól nyugatra, az út déli oldalán álló kereszt, melyet felirata szerint 1922-ben „Isten dicsőségére emeltették Döbör Ferenc és neje, Sebestyén Zsófia”. A sümegi kőfaragás e késői emléke homokkőből készült, a háromszögben törő parkány alatti középrész csúcsíves fülkéjében egykor Mária szobra állt, az oldalt lévő konzolokról további két szobor hiányzik, az új beton kereszten domborművű, festett, öntöttvas korpusz függ.

4. Eltérő eredetű, használatú és beépítésű területek

A falusias települések közül a kisebb méretűek nagyon gyakran őrzik kora újkori (18. század eleje) születésük során létrejött út és utcahálózatukat, hiszen a főbb közlekedési útvonalakhoz igazodnak, s ezek nem ritkán évezredes múltra is visszatekinthetnek. A Kárpát-medencében az emberi megtelepedésre különösen ideális helyek a neolitikum (ie. 10000) óta lényegében ugyanazok, melyek használatát a változó életmód, időjárás és történelem csak kis mértékben befolyásolta. E potenciális lakóhelyek között a legrövidebb, legkényelmesebb útvonalak az első településekkel együtt létrejöttek, és azóta vonalvezetésük általában csak kissé módosult: a kora újkorból már térképeken is feltüntetett hazai útvonalhálózat a maival csaknem teljesen megegyezik. Zalameggyes az út mellé települt falvak közé tartozik.

Az utak településszervező szerepén túl, a bevezetőben említett módon számos különbség akad a város és falu szerkezete között. A legtöbb hazai faluban csak ritkán lelhető fel jól elkülönülő egységesen régi, vagy bármilyen szempontból azonos jellegű falurész. Az utakat leszámítva legkorábbi épített „réteget”, amely legfeljebb középkori eredetű, de ma formájában jellemzően kora újkori, a templom jelenti. A legritkább esetben fordul elő újraterülpített kistelepülésen ebből a korszakból származó ház, a máig fennmaradt 18. századi lakó és gazdasági épületek inkább nemesi tulajdonoshoz köthetők, és a korabeli falusi átlag szintje felett állók. A 19. századot csak kevés, jellemzően késői épület képviseli, ma egyéb híján, ezek reprezentálják a „hagyományos” faluhoz leginkább illő képet. A sokszor polgári építészet hatása alatt álló régi parasztházak egykor azonban ugyanúgy kiemelkedtek környezetükből, a füstös konyhás, háromsejtes, nádfedéses, vályogépületek közül, mint a későbbi ún. Kádár-kockák. Az utóbbiak már a 20. század középső évtizedeinek faluképéhez tartoznak, és ma is erősen dominálnak. A típus, a zárt, négyzetes alaprajzú, előkertes, nagyablakos, sátozott kispolgári villa, már az 1930-as években létezett, és 1950 után a falusi lakosság életszínvonalának emelkedésével szaporodott el az országban, természetesen közben már a szocializmus lehetőségeihez igazodva, egyre jobban mellőzve az egyedi tervezés és kivitelezés kezdeti színvonalát, minőségét. Nem nehéz a kisablakos, oldalhatáron és utcafronton álló, oromzatos kis parasztház tudatosan kiválasztott ellentét látni az 1960-as, 70-es évekből családi házakban, amelyek a paraszti lét tagadását, a vágyott életmódváltást is magukkal hozták. Az utolsó füstös konyhák, és sok módosabb, 1900 körüli falusi lakóház is 1960 után tűnt el nyomtalanul.

Az építészeti divat változása az 1980-as évektől újabb típusok megjelenését hozta, amelyek azonban már nem kapcsolódtak a hazai építészet szerves fejlődéséhez. A média mintaadó szerepe egyre jobban felértékelődött, és tovább fokozódott az 1990-es években a sajtótermékek számának és típusának bővülésével, majd 2000-től, az Internet elterjedésének köszönhetően. Az 1980-as, 90-es évek alpesi házait nem éghajlati vagy életmódbeli váltás, hanem a jóléti osztrák és német példák vonzerejének növekedése magyarázza. Az újabb és újabb stílusok, mediterrán, hegyvidéki, minimalista, modern stb., változó technológiák, különösen a gyors építésű, részben előre gyártott házak, egyre összetettebb és változatosabb településképet eredményeznek, s mindez különösen a kistelepüléseken szembeötlő.

A falu épített szövetében elszórva, és váltakozva tűnnek fel a különféle korszakok jellemző lakóépület stílusai, nem egy régi épület kapott átalakítás során új külsőt, s akad olyan új

építésű ház is, mely az oromfalas, korábbi képet idézi. Jól elkülöníthető települési egységeket a történeti betelepülés ideje, és telekosztása szerint tudunk meghatározni, de definiálni, szemben a városi lakóterületekkel, nem a beépítés jellege alapján, hanem sokkal inkább a használat szerint lehetséges. Az alább szereplő kategóriák így a kistelepülési formához igazított területi beosztás egy lehetséges módját is szemléltetik.

A település történeti magja és az utak

Zalameggyes történeti magját, a legkorábban lakott, és oldalhatáron álló házak sorával beépült, részét a Kossuth utca Ady Endre utcától északra eső északi szakasza jelenti, de a 18. századi térkép tanúsága szerint ez a terület is nagyon lazán volt beépítve, eredetileg minden bizonnyal nem túl tartós anyagú házakkal. E korai időszakból egyetlen épület sem maradt fenn, a régi falumag beépítésében valószínűleg a szűk telekosztás sem e korai állapot, hanem későbbi időszak hagyatéka.

A belső utak állapota rossz, a mai útburkolatok jellemzően régiek, és túlhasználtak. A járdáknak csak kis része felújított.

A település későbbi növekedése

A falu a 19. században nem nőtt jelentősebb mértékben, a korábban is beépített Kossuth utcai szakasztól északra ma is meglévő halmazos telekállomány, és az Ady Endre utca laza beépítése a 19. század közepére kialakult. Az Ady és Kossuth utcák kereszteződésének északkeleti saroktelkén álló árkádós épület mai formája is 19. század közepi előzményre megy vissza.

Az útkereszteződés déli fele, és a korábban alig használt, de korai eredetű Jókai Mór utca már a 20. században települt be.

Az oldalhatáron álló, hosszú, oromfalas házak nagy része 19. század végi, 20. századi eleji eredetű, a falukép egységes, és szerencsére csak kevésbé dominálják az 1960-as, 70-es évek, vagy a közelmúlt változatos minőségű, és stílusú építkezési.

Temető

A temető a lakott területtől délre, távolabb fekvő, kis, ligetes domboldalon elterülő sírkert. Keresztjét 1906-ban állították, a sírköveken olvasható legkorábbi halálozási felirat 1907-es. Kevés, egyszerű, kő sírtábla található csak benne, a sírkövek többsége modern, műkö anyagú. Az egyszerű ravatalozóépület a kis temető ritkán betemetett szélén emelkedik.

Beépítésre nem szánt területek, zöldfelületek

A Marcal-medencében elhelyezkedő Zalameggyes természetvédelmi szempontból többszörösen kiemelt terület. A lakott területtől északra, nyugatra és délre a Nemzeti Ökológiai Hálózat részét képező ökológiai folyosó és magterület fut keresztül, északra a folyó túlsópartján Natura 2000 terület található, a lakott területtől délre és keletre pedig érzékeny természeti terület húzódik.

A község körüli területek legnagyobb része mezőgazdasági terület: szántó-, illetve gyeptérületek találhatók. A lakott területen belül a zöldfelületek legnagyobb részét a lakóházakhoz tartozó dísz- és haszonkertek teszik ki. A lakóházak díszkertjei több helyen a kerítésen kívül, a csapadékvíz-elvezető árok szélén is folytatódnak, az „utcakertek” kedves, barátságos hangulatot kölcsönöznek a községnek. Kisebb intenzív zöldfelület létesült az orvosi rendelő előterében is, az evangélikus templom környezetében pedig vadgesztenyéből álló kis liget található.

5. Ajánlások - Építészeti útmutató

TÖRTÉNETI TELEPÜLÉSRÉSZ

A település a 18. század második felében kialakult aprófalú. Történeti magját, az utak kereszteződésében álló néhány épület és az attól északra húzódó utca alkotja, melynek viszonylag sűrű telekosztása már 19. századi lehet. Épületei oldalhatáron álló, az utcára merőleges gerincű, oromzatos, földszintes, magastetős házak. Az épület általában az utca vonalában áll, a telket az úttól, a „gyalogkapus” „nagykapus”kerítés zárja. Az utca végét halmazos beépítésű telkek alkotják. A történeti mag épületállományát 19. század végi, 20. század eleji épületek alkotják. Néhány épületen fennmaradt az erre az időszakra jellemző nyílászáró típus és homlokzatképzés. A korábbi gazdasági épületek közül csak néhány maradt fenn.

A történelmileg legkorábban kialakult településmag beépítési sajátosságait és utcaképét az építészeti örökség védelmére javasolt területként szükséges kezelni.

ÁTALAKULÓ TELEPÜLÉSRÉSZ

A település jelenlegi kiterjedése a 19. században és a 20. században, a kereszteződéstől nyugatra meglévő utca beépítésével újabb utca kialakulásával és beépítésével jött létre. Jellemzően itt is az oldalhatárra telepített építési mód jelenik meg. Jellemzően 19. század végi, 20. század eleji épületei oldalhatáron álló, az utcára merőleges gerincű, kontyolt nyeregtetős, földszintes, magastetős házak. Az épület általában az utca vonalában áll, a telket az úttól, a „gyalogkapus” „nagykapus”kerítés zárja.

Egyedül a legkésőbb kialakult utcában jelennek meg a 20. század végi és a napjainkra jellemző épületek.

Az új településrészeket általános besorolású területként szükséges kezelni.

AJÁNLÁSOK / TÖRTÉNETI TELEPÜLÉSRÉSZ

▪ Telepítés

A házak jellemzően telekhatáron álló telepítésűek, „L”alakú alaprajzi kialakítással. Általában kontyolt magas tetővel. A szélesebb telkeken, az utcával párhuzamos gerincű kontyolt, részben kontyolt, vagy oromfalas magastetős épületek. Az épületek az utcához kis mélységű előkerttel kapcsolódnak. Ezek megtartása javasolt.

A telken, szabadon állóan elhelyezett épület, vagy a nagymértékben hátrahúzott épület építése nem javasolt.

▪ Magasság

Az épületek magassága közel azonos, földszintes, magastetős épületek. A régi épületek bontásával épülő új épületnek illeszkednie kell a kialakult utcaképhez. Nem javasolt a kétszintes magas, avagy lapostetős kialakítás.

▪ Tetőhajlásszög

A legkorábbi utcákban kiépült épületek tetőhajlásszöge közel azonos. (35-45°) Az új beépítésű épületnek igazodnia kell a meglévő épületállományhoz. Ennél magasabb, vagy lapostetős épület építése nem javasolt.

Az épületekre az egyszerű tetőforma a jellemző. Az új épületeknél, a kialakult utcaképre ügyelni kell.

Nem javasolt az északi (német, angolszász) vagy mediterrán területekre jellemző, erősen szabdaltszerű tetőforma. Egy épületen belül, nem javasolt különböző, egymástól eltérő tetőfelépítmények alkalmazása. A tetőhéjazat, kiselemes cserépfedés legyen. Kerülendő a nagyelemes betoncserép, a bitumenes lemezfedés, avagy a fémlemezfedés alkalmazása.

- Anyaghasználat,(színek)

A történeti településrész színvilága változatos, mégis megfigyelhető egy visszafogott anyag és színhasználat. Az épületek homlokzatszínének választásakor érdemes a településen, régebbi épületein fellelhető színeket alkalmazni. Előnyben részesíthetők a világos színek. (fehér, világos földszínek). Kerülni kell a nagyon markáns, erőteljes éppen divatos színek használatát. (Benetton zöld, narancssárga, lila, mély bordó).

- Kerítés

Az épületek megjelenését nagyban befolyásolja az utca vonalán megjelenő kerítés. Ezek jobbára alacsony, tömör lábazattal és szellős rácsozattal jelennek meg a történeti településképből. Új kerítés építéskor érdemes a meglévő kerítések tanulmányozása és mintául vétele.

- Tornácok

A tornácok az épületek kertre néző hosszú szárnya mentén helyezhetők el, egyszerű fa szerkezetű kialakításuk javasolt. Az utca felé megjelenő földszinti, vagy emeleti erkélyek kialakítása nem javasolt. A 20. század elején megjelenő, „kódisszerű” emlékeztető kontyolt, magas tetős üvegezett verandák szintén javasolhatók. Az utca felé megjelenő terasz helyett, a kert felé néző fedett, nyitott terasz építése ajánlott.

- Ajtók, ablakok

Az épületek megjelenését, nagyban befolyásolják a homlokzati nyílászárók. A történeti településrészen még megfigyelhetők, a hagyományos nyílászárók példái. Általában két szárnyú, jellegzetesen két vagy három osztatú ablakok, az utcai homlokzaton szimmetrikus kialakításúak.

A még meglévő épületek felújításakor érdemes példaként venni, a település legöregebb épületeinek nyílászáró rendszerét. A homlokzaton megjelenő két ablak kedvezőbb homlokzati megjelenést biztosíthat. Hosszúkás, kétrétegű, vízszintes tokosztós ablakok beépítése nagy szerepet játszik a településképi fenntartásában. Nem javasolt a három részből álló egyetlen homlokzati ablak. Gyakori a külső redőnytokok megjelenése. A meglévő épület felújításakor, vagy új épület építéskor javasolt a belső sötétítő függöny, vagy külső zsaluk alkalmazása. Az ablakok keretezése nem javasolt. Keretezés alkalmazása esetén egyszerű szalagkeret javasolható. A lakóépület funkciójának megváltozása esetében sem javasolt az utcai ablak helyén ajtó nyitása.

- Homlokzatképzés, anyaghasználat

A település épületeire a vakolt, egyszerű homlokzati megjelenés a jellemző. Az új, oldalhatáron álló épületek homlokzati megjelenése minél visszafogottabb legyen. Elegendő a főpárkány vonalának (oldalhomlokzat ereszmagassága) és a lábazati felületnek a megjelenése. Amennyiben tagoltabb homlokzatot szeretnénk építeni, úgy javasolt a településen még fellelhető épületek homlokzati kialakítását tanulmányozni. A homlokzatok vakolt felületei mellett, a lábazatok vakolt, festett, vagy kőlábazatként jelenjenek meg. Nem javasolt az település épületeitől idegen anyaghasználat, (faburkolatú homlokzat), vagy északi (német, angolszász) homlokzati kialakítás alkalmazása.

▪ Részletek

Az épületekhez szorosan hozzátartoznak a „technikai” jellegű részletek is, mint a kéményfejek kialakítása és a tetőszellőző ablakok. Ezek megjelenése és egyedi kialakítása szintén meghatározó szerepű az épülettömeg szempontjából. Ezek építésekor érdemes a település történeti település részén még fellelhető kéményfejek és bádogablakok mintául vétele. Életünk megváltozását jelzi a digitális technológia megjelenése, és az ezek működtetéséhez elengedhetetlen vevőantennák és tányérok megjelenése. Ezek elhelyezésekor ügyeljünk, hogy ne az utcára néző leglátványosabb homlokzat képét befolyásolják. Javasolt ezen berendezések elhelyezése a kevésbé látható kert felé néző, hosszabb homlokzati szakaszokon.

A településen még fennmaradt, a múlt század elejét felidéző, gyakran nem működő kutak, szintén meghatározó elemei a településképek. Felújításuk, megtartásuk javasolt.

▪ Kerítések

A történeti településrész kerítéseinek anyag és formahasználata változatos, szép kialakítások sorát láthatjuk. Általában jellemző a telket határoló kerítésen a gyalogkapu és nagykapu együttese. Új kerítés építésekor érdemes ezeket tanulmányozni.

A lábazatok lehetnek vakoltak, vagy kő lábazatok. Kerülni kell a kőimitációjú betonlábazatok, vagy a beton lábazatra ragasztott mediterrán jellegű ragasztott kőlábazat építését. Javasolt a környéken található természetes kőanyag használata. A felső szakaszon az egyszerű dróthálós (haidekker rácsos) vagy egyszerű pálcás kerítés javasolt. Nem javasolt az esetleges fémipari hulladékból kialakított kerítések megjelenése. Új kerítés építésekor érdemes a település szép példáit alapul venni. Nem javasolt az utca felől zárt tömör megoldások, avagy az ugyan fából kialakított, de mégis tömör hatású kerítések alkalmazása. Nem javasolt, a forgalomban kapható előre gyártott fa kerítéselemek megjelenése a településképekben. Széldeszka kerítések építéskor a település korábbi fa kerítéseinek kialakítását javasolt figyelembe venni. Az oldalsó és hátsó kerítések ugyan kevésbé láthatóak az utca frontjáról mégis érdemes átgondolni anyagukat, zárságukat.

AJÁNLÁSOK/ ÁTALAKULÓ TELEPÜLÉSRÉSZ

▪ Telepítés

A házak jellemzően telekhatáron álló telepítésűek, „L” alakú alaprajzi kialakítással. Általában kontyolt magas tetővel. A szélesebb telkeken, az utcával párhuzamos gerincű kontyolt, részben kontyolt, vagy oromfalas magastetős épületek. Az épületek az utcához kis mélységű előkerttel kapcsolódnak. Ezek megtartása javasolt.

A telken, szabadon állóan elhelyezett épület, vagy a nagymértékben hátrahúzott épület építése nem javasolt.

▪ Magasság

Az épületek magassága közel azonos, földszintes, magastetős épületek. A régi épületek bontásával épülő új épületnek illeszkednie kell a kialakult utcaképhez. Nem javasolt a kétszintes magas, avagy lapostetős kialakítás. Újonnan kialakított építési telkeken is javasolt a településre jellemző épületmagasság alkalmazása

▪ Tetőforma

Amennyiben a településrészen már jellemzőbb a tördelt tetőforma (egymás melletti három telek esetében) úgy ebben az esetben nem javasolt az egyszerűbb tetőforma alkalmazása. Amennyiben azonban jellemző maradt az egyszerű tetőforma, úgy nem javasolt a tördelt tetőforma alkalmazása.

- Anyaghasználat,(színek)

Az átalakuló településrész színvilága változatos, mégis megfigyelhető egy visszafogott anyag és színhasználat. Az épületek homlokzatszínének választásakor érdemes a településen, régebbi épületein fellelhető színeket alkalmazni. Előnyben részesíthetők a világos színek. (fehér, világos földszínek). Kerülni kell a nagyon markáns, erőteljes éppen divatos színek használatát. (Benetton zöld, narancssárga, lila, mély bordó).

- Kerítés

Az épületek megjelenését nagyban befolyásolja az utca vonalán megjelenő kerítés. Ezek jobbára alacsony, tömör lábazattal és szellős rácsozattal jelennek meg az átalakuló településrészen is. Új kerítés építéskor érdemes a meglévő kerítések tanulmányozása és mintául vétele.

- Tornácok

A tornácok az épületek kertre néző hosszú szárnya mentén helyezhetők el, egyszerű fa szerkezetű kialakításuk javasolt. Az utca felé megjelenő földszinti, vagy emeleti erkélyek kialakítása nem javasolt. Az utca felé megjelenő terasz helyett, a kert felé néző fedett, nyitott terasz építése ajánlott.

- Ajtók, ablakok

Az épületek megjelenését, nagyban befolyásolják a homlokzati nyílászárók. Az átalakuló településrészen még megfigyelhetők, a hagyományos nyíláskialakítás példái. Általában kétszárnyú, jellegzetesen két vagy három osztatú ablakok, az utcai homlokzaton szimmetrikus kialakítással.

Új épületek építéskor érdemes ezeket a példákat alkalmazni.

A még meglévő épületek felújításakor is érdemes példaként venni, a település legöregebb épületeinek nyílászáró rendszerét. A homlokzaton megjelenő két ablak kedvezőbb homlokzati megjelenést biztosíthat. Hosszúka, kétrétegű, vízszintes tokosztós ablakok beépítése nagy szerepet játszik a településképi fenntartásában. Nem javasolt a három részből álló egyetlen homlokzati ablak. Gyakori a külső redőnytokok megjelenése. A meglévő épület felújításakor, vagy új épület építéskor javasolt a belső sötétítő függöny, vagy külső zsaluk alkalmazása. Nem javasolt a külső redőnytokok beépítése. Az ablakok keretezése nem javasolt. Keretezés alkalmazása esetén egyszerű szalagkeret javasolható. A nyílászárók színe, a településen alkalmazott színvilághoz illeszkedjen.(világos, és középbarna, zöld)

- Homlokzatképzés, anyaghasználat

A település épületeire a vakolt, egyszerű homlokzati megjelenés a jellemző. Az új, oldalhatáron álló épületek homlokzati megjelenése minél visszafogottabb legyen. A homlokzatok vakolt felületei mellett, a lábazatok vakolt, festett, vagy kőlábazatként jelenjenek meg. Nem javasolt az település épületeitől idegen anyaghasználat, (teljes faburkolatú homlokzat), vagy északi (német, angolszász) homlokzati kialakítás alkalmazása. Tetőhéjazatként a kiselemes cserépfedés javasolt. Az épület stílusához illeszkedően alkalmazható a betoncserép, avagy a matt fémlemezfedés alkalmazása

- Részletek

Az egyszerű, de igényesen kitalált és szépen megépített részletek gazdagítják az épületet. Egy-egy burkolat, eresz vagy párkány kialakítás az épület meghatározó eleme lehet. A burkolatok lábazatok kialakításakor a helyi építési anyagok használata javasolt.

Az épületekhez szorosan hozzátartoznak a „technikai” jellegű részletek is, mint a kéményfejek kialakítása és a tetőszellőző ablakok. Ezek megjelenése és egyedi kialakítása szintén meghatározó szerepű az épülettömeg szempontjából. Ezek gondos megtervezése javasolt. Életünk megváltozását jelzi a digitális technológia megjelenése, és az ezek

működtetéséhez elengedhetetlen vevőantennák és tányérok megjelenése. Ezek elhelyezésekor ügyeljünk, hogy ne az utcára néző leglátványosabb homlokzat képét befolyásolják. Javasolt ezen berendezések elhelyezése a kevésbé látható kert felé néző, hosszabb homlokzati szakaszokon.

▪ Kerítések

Az átalakuló településrész kerítéseinek anyag és formahasználata változatos, szép kialakítások sorát láthatjuk. Általában jellemző a telket határoló kerítésen a gyalogkapu és nagykapu együttese. Új kerítés építésekor érdemes ezeket tanulmányozni.

A lábazatok lehetnek vakoltak, vagy kő lábazatok. Javasolt a környéken található természetes kőanyag használata. A felső szakaszon az egyszerű dróthálós (haidekker rácsos) vagy egyszerű pálcás kerítés javasolt. Nem javasolt az esetleges fémipari hulladékból kialakított kerítések megjelenése. Új kerítés építésekor érdemes a település szép példáit alapul venni. Nem javasolt az utca felől zárt tömör megoldások, avagy az ugyan fából kialakított, de mégis tömör hatású kerítések alkalmazása. Nem javasolt, a forgalomban kapható előre gyártott fa kerítéselemek megjelenése a településképből. Széldeszka kerítések építéskor a talapülés korábbi fa kerítéseinek kialakítását javasolt figyelembe venni. Az oldalsó és hátsó kerítések ugyan kevésbé láthatóak az utca frontjáról mégis érdemes átgondolni anyagukat, zárságukat.

TOVÁBBI AJÁNLÁSOK

Kertek

Településünknek és épületeinknek egyaránt illeniük kell abba a környezetbe, amelyet az adott helyen az ember és a természet közösen formált. A történeti településrészekben a tájbaillesztés során a hagyományos településképi megőrzése az elsődleges cél, míg az újabb településrészek esetén a történeti maghoz való harmonikus kapcsolódás, valamint a meglévő táji környezethez való igazodás az irányadó. Ezekben nemcsak lakóépületünk stílusa, hanem kertünk kialakítása is fontos szerepet játszik.

Zalameggyes legtöbb lakóháza az utcafrontra települt, homlokzatával közvetlenül a közterülethez kapcsolódik, ezért nincs előkertje. Talán ez az oka annak, hogy a környező falvakkal ellentétben e településen kifejezetten jellemző az árokpártok díszes kiültetése, az utcakertek létrehozása. Oldalkertek szinte minden ingatlan esetén megtalálhatóak, elhelyezkedésük és foghíjtelkek eredményeként pedig néhány telek hátsóbb részei is láthatóvá válnak a járókelők számára. Igyekezzünk ezért telkünk teljes területét rendben tartani, ez nemcsak a harmonikus utcaképet és települési arculatot segíti elő, hanem saját életünkre, hangulatunkra is pozitív hatással lesz. A kert az épített környezet része, közvetlen életterünk szabadtérre kiterjesztett közege, így környezetünk nagy mértékben befolyásolja életvitelünket is. A harmonikus utcakép érdekében törekedjünk ízléses, az épülettel összhangban lévő kert kialakítására. A házunk előtt kialakított díszes, gondozott utcakertekkel pedig tovább fokozhatjuk községünk szép összképét.

A kertünkben alkalmazott építőanyagok legyenek összhangban az épületek anyagával. Igyekezzünk természetes, környezetbe illő anyagokat használni, a kerti építmények készülhetnek például kőből, téglából vagy fából. A kerti burkolatok színben is illeszkedjenek az épülethez. Kerüljük a rikító, kirívó színeket, amelyek elvonják a figyelmet mind az épületről, mind pedig a kert növényeiről. A visszafogott színek, burkolatok ellenben kihangsúlyozzák a növények változatos szín- és formavilágát.

Érdemes olyan fajokat telepíteni, amelyek nem csak virágukkal, hanem levelükkel, termésükkel is díszítenek, így majdnem egész évben színesíthetik udvarunkat. Törekedjünk a természeti és táji környezetbe illeszkedve, a hagyományos vidéki, háztáji kertek világát megőrizve az éghajlatnak megfelelő lombhullató növényeket ültetni. Kertjeinkben lehetőleg kerüljük az örökzöldek, tuják, fenyők tömeges alkalmazását. Az utcakertek a homlokzatok közvetlen előterében vannak, ezért faültetésre kevésbé alkalmasak, mivel azok túlságosan leárnyékolnák és takarnák az épületet. Az utcakertek jellemző növényei ezért évelők és díszes virágú egynyáriak, hagymások, valamint kisebb díszcserjék lehetnek, ezek ültetését meghatározza a kert kitettsége, valamint árnyékos, illetve napos felületei. Figyeljük meg, mely növények érzik jól magunkat évek óta a környező kertekben, vagy kérjük szakember segítségét.

Haszonkertet kertünk hátsó, védettebb részére telepítsünk. Fák közül elsősorban gyümölcsfákat javasunk, de a díszkerti területekre a település éghajlatát tűrő lombhullató díszfák is kerülhetnek. A kevesebb gondozást igénylő lombhullató díszfák (pl. fűz, juhar, éger) különösen ajánlottak olyan kertekben, amelyeket lakóik már nem tudnak intenzíven gondozni.

Utcák, terek

Utcák és terek esetén a legfontosabb cél a rendezettség elérése. A közterületek folyamatos fenntartásával, a nem használt közterületi elemek elbontásával, a különböző felületek határozott szétválasztásával (pl. szegélykövek alkalmazásával) jó eredményeket érhetünk el ennek érdekében. A megfelelő tájba illesztés érdekében a közterületeken igyekezzünk minél több gondozott zöldfelületet kialakítani, burkolatokat csak a szükséges helyeken (utak, járdák, parkolók, kocsibehajtók) alkalmazzunk.

Zalameggyes átmenő útján (Ady Endre u.) vízelvezető árok csak néhány szakaszon található, déli felén keskeny járda fut, az út két oldalán pedig minimális zöldsáv húzódik. A szűk útszelvény miatt vannak szakaszok, ahol már a zöldfelület is megszűnik, s az út közvetlenül a lakótelkekhez kapcsolódik. Kétoldali járda kiépítésére ezért nincs lehetőség, de a forgalom és a lakosság ezt nem is követeli meg. A csapadékvíz elvezetését ebben az utcában elsősorban zárt csatornarendszer kiépítésével lehetne megoldani. A mellékutcákban felszíni vízelvezető árkok és járdák is találhatóak, az utak kőzúzalékos burkolattal kerültek kiépítésre.

A járófelületek, burkolatok kialakítása során a vízáteresztésre, a javíthatóságra, tartósságra és az akadálymentességre egyaránt gondolnunk kell. Törekedjünk arra, hogy a járdák egységes burkolatúak, semleges, visszafogott színűek legyenek, szegéllyel készüljenek, hogy határozottan elkülönüljenek a mellettük húzódó utcakertektől. A jelenleg meglévő betonjárdák több helyen rossz állapotúak, felújításuk, cseréjük ajánlott. Az árkok feletti gépkocsibehajtókat, gyalogos hidakat is egységes, egymáshoz illeszkedő kialakítással készítsük. A könnyebb fenntartás és rendezettebb településképp érdekében célszerű az utakat szegéllyel ellátott aszfaltburkolattal kialakítani. Az egészségház előtt kisebb parkolót létesíthetünk, amely a templomba járók számára is hasznos lehet.

A gyepes felszíni vízelvezető árkok folyamatos fenntartása, nyírása kiemelt feladat. Gyep helyett különböző talajtakaró növényeket (pl. kis meténg, ínfű, varjúháj), gyeppótlókat, vízkedvelő évelőket (pl. nőszirm, sásliliom) is alkalmazhatunk az árkok mentén, ügyeljünk azonban arra, hogy a növények terjedése ne gátolja az árok rendeltetésszerű működését. Az árkok szélén lévő utcakertjeinkben a jelenlegi jó példákat kövessük: virágos évelők,

egynyáriak, díszfűvek, illetve kisebb fák kerülhetnek ide. Cserjék ültetése esetén ügyeljünk arra, hogy a biztonságos közlekedés érdekében csak alacsony cserjék kerüljenek kiültetésre a közterületeken, a magasabb növények ugyanis mind a gyalogosok, mind pedig a gépkocsivezetők elől kitakarják a látványt, így sokszor balesetveszélyes helyzetet teremthetnek. Cserjék ültetését az Ady Endre utcában nem javasoljuk, csak a tágasabb területeken, azok ugyanis tovább szűkítik a tereket.

Utcakertjeink önmagukban is egységes utcaképet biztosítanak, de amennyiben ezt a hatást fokozni szeretnénk, fasorokat is telepíthetünk az utak mentén, amelyek kiemelik a település útvonalait és irányítják a tekintetet. A fasorok kialakításakor ügyeljünk arra, hogy a megfelelő távolságra ültessük őket, figyelembe véve végleges méretüket. Olyan kisméretű fajokat válasszunk, amelyek nem nőnek bele a felsővezetékbe, egyéb közművezetékekbe és az út fölé, akadályozva a biztonságos közlekedést. A jó faválasztással és ültetéssel elkerülhető a csonkolással kialakult fák csúnya látványa. Fontos, hogy a felszín alatti vezetékek (víz, gáz, csatorna, elektromos áram, telefon és internet kábel) tervezésekor kialakításánál is gondoljunk a fák gyökereinek helyigényére. A fasorokba kevésbé élénk lombú, zöld levelű lombhullató fák ültetése javasolt. Kerüljük az invazív, agresszívan terjedő fafajok (pl. *Ailanthus altissima* - bálványfa, *Acer negundo* - zöldbujar, *Amorpha fruticosa* - gyalogakác) és tájidegen fajok (pl. hegyvidéki fenyőfélék) ültetését, valamint a fenntartási munkák csökkentése érdekében az igénytelenebb, „nem szemetelő” fajok alkalmazását javasoljuk. A szűk Ady Endre utcában fasor telepítésére nincs elegendő hely, itt az egységes arculatot az utcakertek és a rendezettség biztosíthatja.

Az utcabútorok és berendezések, kisebb építmények alkalmazásánál ügyeljünk arra, hogy egységes, azonos anyagú és formavilágú, összeillő darabokat telepítsünk, illetve hogy a tájba illeszkedő anyaghasználattal alakítsuk ki ezeket. A községben is célszerű a padokat, hulladékgyűjtőket, információs és irányjelző táblákat, kerékpártárolókat, virágtartókat összehangolni. Törekedjünk arra, hogy ezekre ne egyedi darabokként, hanem egy rendszer elemeiként, egységes arculattal rendelkező elemekként tekintsünk, kialakításukat eszerint határozzuk meg. A már meglévő fából készült utcatáblák tökéletesen illeszkednek a település hangulatához és léptékéhez, igyekezzünk a többi berendezést is ezekhez igazítani.

Közparkok

A település területén közparkok nem találhatók, az evangélikus templom körüli vadgesztenye-liget azonban egy kis fejlesztéssel közösségi zöldfelületként is használható lehetne, néhány pad elhelyezésével ugyanis hangulatos pihenőhely teremthető itt. Idős faállománya, ennek tájképi megjelenése miatt is indokolt lenne helyi védelme.

A római katolikus templom és néhány közintézmény környezete szintén fontos közösségi találkozási pont. Törekedjünk arra, hogy a zöldfelületeket őshonos, a termőhelynek megfelelő fajokból alakítsuk ki, lombhullató növényfajták alkalmazásával. A zöldfelületeken alkalmazott berendezések, bútorok lehetőleg egyformák, egymáshoz harmonikusan illeszkedők legyenek, ezáltal hozzájárulva a település rendezett arculatához.

A lakott terület és a temető közötti területen pihenőpark hozható létre, ezáltal a községtől kissé távolabb fekvő temető is jobban kapcsolódna a településhez. E területek természetvédelmi szempontból kiemelt helyen találhatók, ezért fokozottan figyeljünk a természetbe, tájba illeszkedő megoldásokra, természetes anyaghasználatra és a jelenlegi páratlan tájkép megőrzésére.

Természeti és táji környezet

Zalameggyes táji környezetének és védett természeti értékeinek megóvása fontos feladatunk. A védett területek körbeölelik a községet, a település környékén ezért ipari tevékenység létesítése nem kívánatos. A mezőgazdasági jellegű tevékenységek, szántók, legelők, gyepfelületek, véderdők megőrzése és telepítése biztosítja a hagyományos tájhasználat továbbélését és ezzel együtt a táji környezet fennmaradását. Mindemellett a változatos élővilágnak teret nyújtó, az ökológia hálózat részét képező Marcal menti galériaerdők, fás-ligetes területek szintén természetszerű állapotukban tartandók fenn. Ezek látványukkal is a település vonzerejét is növelik, törekedjünk védelmükre, megőrzésükre.